

Een kwart van het boereninkomen is subsidie, en dat is nog maar het topje van de ijsberg

Het spel en de knikkers

FRANK KALSHOVEN

Vorige week zagen we dat de overheid in 2020 via het Diergezondheidsfonds 70 miljoen euro betaalde aan veehouderijen. De belastingbetaler lapte zo driekwart van de kosten van dierziekten die uitbreken in de stallen van veehouders. We stelden vast dat dat gekkigheid is, omdat het risico op dierziekten uitsluitend samenhangt met het door de veehouder gekozen ondernemingsmodel. Veehouders zouden die kosten zélf moeten dragen en ze niet moeten kunnen afwentelen op de overheid.

Een aantal lezers vroeg: en hoe zit het nou verder met die subsidies aan de landbouw? Daar was ik zelf ook nieuwgierig naar. Ik vond een lijvig cijferboekwerk van de Wageningen Universiteit en het Centraal Bureau voor de Statistiek genaamd Staat van Landbouw en voedsel. Het korte antwoord is: het staat niet best met de landbouw, maar gesubsidieerd wordt er volop.

Het aandeel van de Nederlandse landbouw in het nationaal inkomen daalde tussen 1990 en 2002 van 4,1 procent naar 2,2 procent en was, toen al, 'terechtgekomen in een versneld proces van economische marginalisatie'. Sindsdien is het aandeel van landbouw, bosbouw en visserij samen verder gezakt tot onder de 1,5 procent. Dezelfde 'marginalisatie' doet zich voor in het gehele 'agrocomplex'. Het aandeel schommelde in de jaren negentig nog rond de 10 procent van het nationaal inkomen; nu is het zo'n 7 procent. De lokale Nederlandse landbouw boert nog harder achteruit dan het gemiddelde, constateren de onderzoekers. 'Waar het aandeel van het agrocomplex op basis van buitenlandse grondstoffen groeide, nam het aandeel op basis van binnenlandse grondstoffen af.'

Hoe houden boerenbedrijven in zo'n gure krimpmarkt het hoofd dan boven water? Met hard werken en met veel subsidie. De onderzoekers presenteren de bedrijfsresultaten van het gemiddelde boerenbedrijf in Nederland, met uiteraard de kanttekening dat er veel uitschieters zijn naar boven én beneden. In 2020 kwam het 'inkomen uit bedrijf' gemiddeld uit op 78 duizend euro. Hier werd door het boerenhuishouden dat jaar zo'n drieduizend uur voor gewerkt. Per bedrijf bedroegen de 'opbrengsten uit toeslagen en subsidies zo'n 19 duizend euro'. Dus: een kwart van het inkomen van boerenhuishoudens bestaat uit subsidie.

Is dat alle subsidie? Nee. Zo'n bijdrage als die 70 miljoen, die de overheid in 2020 betaalde aan het Diergezondheidsfonds, telt in deze cijferopstelling niet mee als subsidie. Het is inhoudelijk wel subsidie, maar het heet niet zo. Ook de korting die de visserij krijgt op de dieselprijs, 'rode diesel', is wel subsidie maar telt niet mee. Garantstellingen van de overheid voor leningen? Idem. Die 19 duizend euro subsidie per boerenbedrijf uit de Staat van landbouw en voedsel is vast een flink deel van de subsidie-ijsberg, maar er blijft nog heel wat onzichtbaar.

Het grootste deel hiervan bestaat niet uit subsidies in geld, maar in natura. Als een bedrijf gratis schade mag berokkenen aan de omgeving, is dat subsidie in natura. Volgens de Staat stootte de landbouw in 2020 alleen al 26 miljoen ton broeikasgas uit. CO2-rechten

doen dezer dagen op de Europese markt zo'n 80 euro per ton. Omdat de landbouw de CO2 gratis de dampkring in mag sturen is dat een cadeau van ruim 2 miljard euro. En dan heb ik het nog niet eens over stikstof.

Dus: de landbouwsector is economisch 'gemarginaliseerd'. Bedrijven ontvangen 'reguliere subsidie' van 19 duizend euro, en daarbovenop niet-reguliere subsidie, financieel en in natura.

Kolenmijnen, bulkscheepsbouw, bulktextiel. Daar doet het aan denken.